

BESZÁMOLÓ

a Magyar Könyvvizsgálói Kamara Költségvetési Tagozatának 2022. évi tevékenységéről és 2023. évi feladatairól

Bevezetés

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara Költségvetési Tagozata (a továbbiakban: Tagozat) 2022. évi célkitűzéseit és tevékenységét – további erőfeszítéseit és új kihívásait – meghatározták azok a feladatok és körülmények, amelyeket az előző évi beszámolója az éves feladatai „kereteiként” jelölt meg. Ennek megfelelően azok a főbb célok, stratégiai elemek, amelyekkel a könyvvizsgálat még jobban hozzájárulhat az államháztartás szervezetei számviteli, beszámolási rendszerének fejlesztéséhez, a közszféra szereplői gazdálkodásának biztonságához, az erről alkotott kép megalapozottságához.

A 2022. év eddig eltelt időszakára visszatekintve megerősíthető, hogy egyes ideai tagozati tervek, elgondolások megvalósultak, némelyikük azonban továbbra is megoldandó feladat, a következő évre áthúzódó teendő, program maradt. Mindezek okaira, következményeire és hatásaira fókuszál az éves tagozati beszámoló.

A lassan mögöttünk lévő év nagy lendülettel, a január végi vezetőségválasztás előkészületeinek utolsó teendőivel indult. A tisztújítás végül zökkenőmentesen lezajlott, a szavazatok alapján nyolc fő kapott bizalmat, közülük hatan a korábbi grémiumnak is tagjai voltak, ketten (Kátai-Krizsán Katalin és dr. Serényi Iván) pedig új tagként csatlakoztak a vezetőséghez.

A Tagozat éves tevékenységének gerincét a „hagyományos” feladatainak végrehajtása, dokumentumaiban rögzített célkitűzéseinek megvalósítása képezte (szakmai napok, rendszeres konzultáció a közszféra könyvvizsgálatával kapcsolatos kérdésekben; közreműködés oktatásban, a költségvetési minősítési rendszer működtetésében; az államháztartás területén végzett könyvvizsgálatok módszertanának gondozása, fejlesztése; szakmai kapcsolatok építése és ápolása.)

Az immár több mint negyedszázad alatt elért eredmények további gazdagítása, a kivívott szakmai elismertség megőrzése és erősítése érdekében megfogalmazódott, hogy a Tagozatnak „saját magára” is még nagyobb figyelmet kell fordítania, amely a tudatosabb arculatépítést is megkívánja.

Az éves program legnagyobb eseményeként a Tagozat régóta tervezett, de eddig több okból elmaradt jubileumi rendezvénye szerepelt a 2022. évi szakmai naptárban. Ennek előkészítését és lebonyolítását a Kamara a szakmai tagozatok működésének támogatására biztosított keretösszegeből is segítette. A projekt színvonalas lebonyolításának, a – jórészt külső okok miatt – kissé megkésett méltó ünneplés feltételeit a jelen helyzet alapján azonban legközelebb a következő év elején lehet csak biztosítani.

1. A Tagozat létszámának alakulása a feladatok tükrében

A Tagozat létszámának csökkenése 2022-ben is folytatódott. Az előterjesztés idején – a november 28-ai állapot szerint – taglétszámunk 327 fő volt, amely 3,8 %-kal alacsonyabb az egy évvel korábbi (340 fős) állománynál. Újabb könyvvizsgálók továbbra is alig csatlakoztak hozzánk, a csökkenés mértéke gyakorlatilag ez évben is azonos volt a kamarai tagság megszűnésével összefüggő fogyatkozással. A tagozati létszámból 246 fő (75,2%) főfoglalkozású és 81 fő (24,8%) szüneteltető, ami az egy évvel korábbiakkal szinte teljesen megegyező összetételt jelent. A legfrissebb adatok szerint a létszám tekintetében a Költségvetési Tagozat a második a hét kamarai tagozat között. (Csak az Adótagozat előzi meg, közel ötven fővel.)

A költségvetési minősítéssel rendelkező könyvvizsgálók esetében 2022-ben szintén az elmúlt évek tendenciája érvényesült, amely szerint körükben évről évre lemorzsolódás tapasztalható. Az ilyen minősítéssel bíró könyvvizsgálók a Kamarában az előző évi beszámoló adatahoz képest 53 fővel lettek kevesebben, s öttel csökkent a költségvetési minősítéssel rendelkező társaságok száma is. Mindezek ellenére a költségvetési minősítésű kamarai tagok létszáma jelenleg még meghaladja az ezret (1042 fő), míg a társaságok körében 216 cég van e minősítés birtokában.

Azelőbbi adatok azt is igazolják, hogy tartósan diszharmonia áll fenn az államháztartásra, költségvetési szervekre (is) szakosodott könyvvizsgálók, társaságok száma és a kínálkozó megbízások között. A költségvetési minősítésre vonatkozó adatok alapján ugyanis a kamarai tag könyvvizsgálók valamivel több, mint egynegyede rendelkezik ezzel a jogosultsággal, miközben az államháztartás szervezeteinél a könyvvizsgálókra váró megbízások köre és számossága érdemben nem bővült az elmúlt időszakban sem. A következőkben majd részletezett adatok tanúsága szerint átlagban minden harmadik költségvetési minősítésű könyvvizsgálóra jut egy éves költségvetési beszámolóról kiadott jelentés önkormányzatoknál vagy az intézmények körében.

Az állami szektor könyvvizsgálói „piacára” előző évben készült beszámolónkban leírtak változatlanul érvényesek, miszerint az államháztartásban a törvényi előírások alapján – a 2006. évi CXXXII. törvénynek megfelelően – a nagyobb egészségügyi szolgáltatók (kórházak) auditálása (mintegy 100 megbízás), valamint az EU-s és más támogatásokkal kapcsolatos könyvvizsgálói feladatok jelentettek a könyvvizsgálók számára mozgásteret, komolyabb lehetőségeket. Az a tavalyi megjegyzés napjainkban különösen érvényes, hogy a könyvvizsgálói megbízásokra is minden bizonnyal hatnak majd azok a strukturális változások, amelyek az egészségügyi szolgáltatók körében zajlanak.

Más oldalról nem változott az sem, hogy a helyi önkormányzatok körében, valamint egyes központi szerveknél olyan esetekben is számítottak a könyvvizsgálói szolgáltatásokra (auditálásra, tanácsadásra), amikor azt jogszabály nem írta kötelezően elő, s más megfontolásokból sem éltek ezzel. Ez azt jelenti, hogy tanácsadóként, belső ellenőrként és más szerepkörben jóval nagyobb a könyvvizsgálói jelenlét az államháztartásban, mint amit szakmai statisztikai adataink jeleznek. A Tagozat törzsgárdája pedig szakmai teljesítenyével, törekvéseivel – megítélésünk szerint – egyelőre őrizni tudja az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatának arculatát és rangját.

Az éves adatszolgáltatások alapján az államháztartás szervezeteinél végzett könyvvizsgálatokról kiadott jelentések száma az elmúlt öt költségvetési évre vonatkozóan a következők szerint alakult:

Kiadott jelentések	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	Változás (2021-2017)
Költségvetési intézményeknél	168	155	178	161	165	-3
Helyi önkormányzatnál	225	225	192	182	165	-60
Összesen	393	380	370	343	330	-63

A fél évtizedre visszatekintő adatok szerint az államháztartás szervezetei körében kiadott könyvvizsgálói jelentések száma – döntően csökkenő tendenciát mutatva – háromszáz és négyszáz között változott. Ezen belül a költségvetési intézmények éves költségvetési beszámolóiról készült jelentések száma lényegében stagnált, a visszaesés inkább a helyi önkormányzatok esetében mutatkozik. Az önkormányzatok a 2021. évi éves beszámolójuknak a könyvvizsgálatát az adatok tanúsága szerint tizenhéttnél kevesebb esetben igényelték, mint egy évvel korábban, s ezáltal a vizsgált időszakban hatvannal csökkent és mindössze 165 helyen fordult elő, hogy számítottak az önkormányzati beszámoló auditálására. (Polémia zajlik arról is, hogy a helyi önkormányzatok sajátos beszámolási rendszerében az éves költségvetési beszámoló/k/ra, az összevont – konszolidált – beszámolóra vagy a zárszámadásra fókuszáljon a könyvvizsgálat.)

A könyvvizsgálatoknak az államháztartás területén jellemző piaci helyzete kétségkívül befolyásolja a szakmai érdeklődést az e körben felmerülő sajátos feladatok iránt. Minden bizonnyal erre is visszavezethető, hogy alig akad jelentkező a költségvetési minősítés megszerzésére, s szinte már kivételnek tekinthető, hogy a közelmúltban sikeres vizsgázónak lehetett gratulálni. A költségvetési szférára szakosodott könyvvizsgálók köréből, néhány biztató jel ellenére, egyelőre hiányzik a fiatalabb korosztály, legalább egy generáció.

Több jelzés és tapasztalat arra is utal, hogy a speciális, sokrétű felkészülést kívánó önkormányzati és intézményi könyvvizsgálatok az elérhető díjazás, illetve a várható munkaidő ráfordítás tükrében sem mindig vonzóak, s ehhez nem egyszer a megbízások kapcsán kibontakozó negatív ár/díj/verseny is hozzájárul.

Az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatának létjogosultságát, kedvező hozadékait ugyanakkor számos visszajelzés igazolja, sőt erősíti, mind az ilyen feladatokat ellátók, mind a megbízók köréből, s ezt nemzetközi példák is alátámasztják.

2. A Költségvetési Tagozat működésének szervezeti keretei

A Költségvetési Tagozatnál 2022 januárjában lezajlott a tisztújítás. A nyolctagúra bővült „rég-új” vezetőség (elnök: dr. Printz János Károly, alelnökök: Bercsik Mária és Györffi Dezső, vezetőségi tagok: Csák Ibolya, Fitosné Zemanovics Zsuzsanna, Györffi György, Kátai-Krizsán Katalin és dr. Serényi Iván) tevékenységében a megújulás jelei kétségtelenül mutatkoznak. A Tagozat működési rendjét – a 2017-ben elfogadott, módosításokkal felfrissített – Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) határozza meg, amely szerint a vezetőség mandátuma öt évre szól – lehet hosszabb távra is tervezni.

Az SZMSZ tartalmazza azokat a fő célkitűzéseket, amelyek – a szabályzat elfogadása óta lényegében változatlanul – a Tagozat tevékenységének vezérfonalait jelentik, egyik-másik feladatkör esetében igazodva a változó mozgástérhez is. Ezt igazolhatja rövid ismertetésük az alábbiak szerint:

- szakmai vélemény kialakítása és annak továbbítása a Kamara elnökségéhez, az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatával kapcsolatos kérdésekben;
- az államháztartás könyvvizsgálatát, a szakmai tagozatot közvetlenül érintő jogszabályok véleményezése, szükség esetén azok módosításának kezdeményezése;
- javaslatok kidolgozása az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatának módszertanához, illetve azok bevezetésének, alkalmazásának elősegítése;
- kapcsolattartás a Tagozat profilja szerinti szakterületekkel, azok képviselőivel;
- részvétel kamarai képzések, továbbképzések előkészítésében és lebonyolításában, különös tekintettel a költségvetési minősítés, illetve ezzel összefüggésben az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatának követelményrendszerére.

A Tagozat 2022. évi gazdálkodásához a Kamara központilag 451 000 Ft forrást biztosított, amely 400 000 Ft pályázati kerettel egészült ki (a Tagozat régóta tervezett, negyedszázados jubileumi rendezvényére). Tényleges kifizetésre az előbbi összegekből még nem került sor. A megtartott szakmai programokra ugyanis saját erőre támaszkodva, díjazás nélkül, tagozati szereplők közreműködésével került sor. (Hasonló lesz érvényes a decemberre tervezett szakmai rendezvényünkre is.) A kétnapos jubileumi programra különböző okok miatt csak 2023 elején kerül majd sor.

3. A Tagozat 2022. évi tevékenysége

A tagozati programok éves kereteit végül 2022-ben is két szakmai nap határozta, illetve remélhetőleg határozza majd meg. Szakmai konzultációink sorát az első félévben a június 28-ai online fórum zárta, amelynek keretében közel kétszáz bejelentkező kapott tájékoztatást az államháztartás szervezetei gazdálkodásának és számvitelének aktuális kérdéseiről, folyamatairól, és természetesen kamarai és tagozati ügyekről. Az egyes témák feldolgozását külső előadók nélkül oldottuk meg. A „home office” kategóriába illő szakmai nap nagy sikert aratott, amelyet az idén is szerettünk volna egy „előadóterem”, jelenléti alkalommal folytatni. Különböző megfontolásokból decemberben (12-én) végül maradunk a digitális változatnál, ezúttal is annak összes előnyeivel és hátrányával együtt. A rövidesen részleteiben is

meghirdetésre kerülő program középpontjában az év végi/év eleji feladatok állnak majd, sok államháztartási/költségvetési vonatkozással. A tervezett konzultációt „hagyományosan” kreditpont-szerző évvégi lehetőségként is ajánljuk.

A Tagozatnak egyik meghatározó, folyamatos tevékenysége a módszertani munka, amelynek középpontjában az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatának kamarai útmutatója áll. A gazdag szakmai anyag 2022-re ütemezett formálásában a munkalapok ismételt áttekintése és szükség szerinti aktualizálása a legfontosabb feladat, amelynek rövidesen a végére kell érni.

A költségvetési minősítési rendszer működéséhez a követelmények kialakításában, a tananyag tematikájának kidolgozásában és a vizsgáztatásban egyaránt a Tagozat biztosítja a közvetlen szakmai háttérrel. Ez annak ismeretében is számos teendőt jelent, hogy az érdeklődés a minősítés iránt egyelőre megcsappant. Sőt, a tapasztalatok alapján hasznos lenne egy olyan képzési rendszert is indítani, amely a vizsgára való felkészülés mellett a minősítéssel rendelkezők ismereteinek megerősítését, felfrissítését is szolgálná.

Az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatának feladatai (különösen a helyi önkormányzatok körében) területileg meglehetősen szétszórtnak merülnek fel. A Kamara – és ezen belül a Tagozat – tagjainak egységes elveken és gyakorlaton nyugvó tevékenysége már csak emiatt is indokolja a rendszeres és közvetlen konzultációkat, amelyekre 2022-ben is több esetben sor került. A szakmai eszmecserék koordinálásában a Tagozatnak is el kell látnia a rá háruló eseti feladatokat, amelyeket állásfoglalást igénylő kérdésekben – mint arra vannak is jó példák – a kompetenciával rendelkező Szakértői Bizottsággal együttműködve oldhat meg.

4. A Költségvetési Tagozat külső kapcsolatrendszere

A tagozati munkának 2022-ben is célkitűzései között szerepelt a külső szakmai kapcsolatok ápolása és erősítése, különös tekintettel a költségvetési szervek éves beszámolóira irányuló vizsgálatokat, véleményezést végző más szervezetekre, illetve az államháztartás működésének, számvitelének szabályozásában meghatározó szerepet betöltő „műhelyekre”.

Az utóbbi években, s érvényes ez 2022-re is, szakmai kapcsolatokban rejlő lehetőségek kihasználására kevesebb lehetőség nyílt, igaz ebben a visszafogottabb kezdeményezéseknek is komoly szerepe volt. Újra meg újra felmerül, s napirenden is van egy olyan testület létrehozásának kezdeményezése – a Tagozat részéről is –, amely a könyvvizsgálatok mozgásterének formálását, az auditálás szerepének megerősítését, esetleges bővítését szolgálná/támogatná az államháztartásban.

A Tagozat és a szabályozó szervek együttműködésére jó példa, hogy a PM Államháztartási Belső Kontroll Munkacsoportjában, az egyes témacsoportokban (belső kontroll, belső ellenőrzési, önkormányzati, EU támogatások) nyolc tagozati delegált kapott helyet, akik, azok működési rendjéhez igazodva, évek óta részt vesznek az egyes témacsoportok tevékenységében – az üléseken vagy más módon (pl. észrevételek, javaslatok megfogalmazásával).

A 2022. évet illetően sem minősíthetjük igazán eredményesnek a tagozati törekvéseket a Magyar Könyvvizsgálói Kamarának az államháztartás szervezeteivel tervezett megállapodásait illetően, bár erre előkészített tervezetek, aktualizálható dokumentumok rendelkezésre állnak, de az államháztartás ellenőrzésével foglalkozó szervekkel, felsőoktatási

intézményekkel és másokkal megállapodások aláírására – a korábbi aktív előkészítő megbeszélések ellenére – ez évben sem került sor.

5. A Költségvetési Tagozat 2023. évi feladatainak keretei

A 2022. évi tagozati munka áttekintéséből is az a következtetés vonható le, hogy a folyamatosan változó mozgástérben az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatában a már kitűzött „stratégiai” célok megfelelő teljesítése további erőfeszítéseket igényel, miközben új kihívásokkal, feltételekkel is számolni kell.

A fontosabb tagozati tervek és célkitűzések pontokba foglalva a következők szerint fogalmazhatók meg:

- arculatformálás, erőteljesebb kommunikációs tevékenység, beleértve a mozgástér alakításának lehetőségeit, igazodva a közsférában bekövetkező strukturális változásokhoz;
- rendszeres szakmai fórumok (szakmai napok, konzultációk) gyakoribb szervezése, az államháztartás könyvvizsgálatának „visszatérése” az éves könyvvizsgálói konferenciára, legalább egy témakör erejéig;
- megállapodások szorgalmazása az államháztartás szervezetei ellenőrzésével, annak módszertanával foglalkozó és/vagy azt oktató szervekkel;
- az államháztartás szervezetei könyvvizsgálatát támogató tanácsadó testület létrehozásának „napirenden tartása”, beleértve a partnerek képviselőinek bevonását is;
- az államháztartás területén végzett könyvvizsgálatok szakmai háttérének, módszereinek rendszeres megújítása;
- az államháztartás területén végzett könyvvizsgálatok helyzetének komplex áttekintése és értékelése, mindezek alapján következtetések levonása és javaslatok megfogalmazása.

A féltucat pontban felsorolt célok és feladatok egyike sem teljesen új ötlet, javaslat, sőt részletesebb kifejtésüket már megjelent szakmai anyagok, publikációk tartalmazzák, beleértve az elmúlt évi tagozati beszámolót is.

A Tagozat tevékenységében előttünk lévő 2023-as esztendő remélhetőleg az idei év tapasztalataival is megerősített javaslatok, kezdeményezések megvalósításának éve lesz, amelyben az államháztartás szervezeteinek könyvvizsgálata átlendül majd a jelenlegi inflexiós ponton.

Tisztelt Elnökség!

Az előbbieket ajánljuk a Tisztelt Elnökség figyelmébe, illetve a Költségvetési Tagozat 2023. évi feladataink megvalósításához kérjük a szíves támogatást!

Budapest, 2022. november 30.

Tisztelettel:

Dr. Printz János Károly s. k.
a Költségvetési Tagozat elnöke